

BOUNKEUTH ENGINEERING TECHNOLOGY INSTITUTE

รายวิชา : เศรษฐศาสตร์มหภาค

สอนโดย : อาจารย์ จตุพนธ์ บริบูรณ์

บทที่ 1 เรื่อง ความรู้พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์มหภาค

เศรษฐศาสตร์มหภาค หมายถึง การศึกษาถึงพฤติกรรมทางเศรษฐกิจโดยรวมแทนที่จะเป็นการศึกษาในหน่วยย่อยของระบบเศรษฐกิจ พฤติกรรมทางเศรษฐกิจโดยรวม ประกอบด้วย อาทิเช่น การออม การบริโภค การลงทุน การใช้จ่ายของรัฐบาล การส่งออก การนำเข้า และการจ้างงานโดยรวมทั้งระบบเศรษฐกิจ เป็นต้น นอกจากนี้ยังพิจารณาในรูปแบบของตัวแปรรวมที่เป็นผลของกิจกรรมทางเศรษฐกิจโดยรวม อาทิเช่น ผลผลิตรวม ระดับราคาสินค้าทั่วไป ตลอดจนความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างตัวแปรรวมทางเศรษฐกิจต่างๆ เป็นต้น

แขนงวิชาเศรษฐศาสตร์ดังที่ทราบกันโดยทั่วไปนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 แขนงวิชาหลักแนวทางการศึกษาซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 แนวทาง ดังต่อไปนี้

1. เศรษฐศาสตร์มหภาคเป็นการศึกษาถึงการกำหนดขึ้นของตัวแปรรวมทางเศรษฐกิจว่า ตัวแปรรวมทางเศรษฐกิจต่างๆ ถูกกำหนดจากปัจจัยใดและถูกกำหนดขึ้นได้อย่างไร ตัวอย่างของคำถามที่เกิดจากแนวทางการศึกษานี้ ได้แก่

- รายได้ประชาชาติ หรือ ผลิตภัณฑ์ประชาชาติถูกกำหนดขึ้นได้อย่างไร
- อะไรเป็นสาเหตุของการว่างงาน
- อะไรเป็นสาเหตุของภาวะเงินเฟ้อ

2. เศรษฐศาสตร์มหภาคเป็นการศึกษาถึงผลกระทบของนโยบายทางเศรษฐกิจและปัจจัยภายนอกที่มีต่อตัวแปรรวมทางเศรษฐกิจต่างๆ หรืออีกนัยหนึ่งกล่าวได้ว่า เป็นการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรรวมทางเศรษฐกิจต่างๆ ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร ตัวอย่างของคำถามที่เกิดจากแนวทางการศึกษานี้ได้แก่

- การลงทุนมีความสัมพันธ์กับอัตราดอกเบี้ยอย่างไร
- หากธนาคารกลางเพิ่มปริมาณเงินเข้ามาในระบบเศรษฐกิจจะมีผลกระทบต่อระดับราคาสินค้าอย่างไร
- การขึ้นราคาน้ำมันของกลุ่มโอเปกมีผลกระทบต่อการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างไร

วิวัฒนาการของเศรษฐศาสตร์มหภาค

วิชาเศรษฐศาสตร์เกิดขึ้นอย่างเป็นทางการครั้งแรกนับตั้งแต่ อัดัม สมิธ ได้เขียนหนังสือ The Wealth of Nation ขึ้นในปี ค.ศ.1776 เศรษฐศาสตร์มหภาคเพิ่งจะถูกยอมรับให้เป็นอีกแขนงวิชาหนึ่งของวิชาเศรษฐศาสตร์อย่างเป็นทางการ ภายหลังจากที่ จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ ได้เขียนหนังสือที่เรียกย่อๆ ว่า The General Theory ขึ้นในปี 1936 เพื่อที่จะช่วยให้ผู้ศึกษามีความเข้าใจถึงลำดับการพัฒนาของแนวคิดทาง

เศรษฐศาสตร์มหภาคได้กลายเป็นระบบและชัดเจนขึ้น ในการอธิบายจะได้แบ่งลำดับขั้นขั้นตอนของการพัฒนา แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ มหภาคออกเป็น 6 ลำดับขั้นดังต่อไปนี้

1. ลัทธิพาณิชย์นิยม (mercantilism)

แนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์มหภาคของลัทธิพาณิชย์นิยมอยู่ในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1500-1800 เป็นแนวคิดเน้นในเรื่องความมั่งคั่งของชาติ ที่มีหลักการว่า ความมั่งคั่งของชาติจะขึ้นอยู่กับปริมาณโลหะมีค่าที่ประเทศได้รับมา ฉะนั้น ประเทศจะต้องแสวงหาวิธีการที่จะทำให้ปริมาณโลหะมีค่าไหลเข้ามาในประเทศให้มากที่สุด ทั้งนี้วิธีการส่วนใหญ่ที่แต่ละประเทศนิยมใช้กันก็คือ การควบคุมให้การส่งออกของประเทศให้มีมูลค่าสูงกว่าการนำเข้า

2. สำนักคลาสสิก (classical economics)

แนวความคิดทางเศรษฐศาสตร์แบบคลาสสิกเริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการนับตั้งแต่ยุคของ อדם สมิท ที่เริ่มขึ้นในปี ค.ศ. 1776 จนถึงช่วงปี ค.ศ. 1930 ซึ่งเป็นปีที่เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ทั่วโลก แนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ในช่วงระยะเวลาดังกล่าวนี้นั้นส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นที่แนวคิดในเชิงเศรษฐศาสตร์จุลภาคเป็นหลัก เนื่องจากความเชื่อของนักเศรษฐศาสตร์สำนักนี้เชื่อว่า ระบบเศรษฐกิจโดยรวมจะสามารถปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพ ณ ระดับการจ้างงานเต็มที่เสมอ ทั้งนี้เพราะนักเศรษฐศาสตร์สำนักนี้มีความเชื่อมั่นในเรื่องกลไกราคา ที่จะทำหน้าที่ในการจัดสรรทรัพยากรภายใต้ระบบตลาดแบบเสรีโดยไม่มีการแทรกแซงจากรัฐบาลว่าจะช่วยให้ระบบเศรษฐกิจโดยรวมปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพ ณ ระดับการจ้างงานเต็มที่ได้ กฎของเซย์ (say's law) ที่กล่าวว่า "อุปทานจะก่อให้เกิดอุปสงค์ในตัวของมันเองเสมอ" (supply always create its own demand) ด้วยเหตุนี้ ทำให้นักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกจึงมิได้ให้ความสำคัญกับปัญหาทางเศรษฐกิจระดับมหภาคเท่าใดนัก ในทางกลับกันเมื่อปัญหาทางเศรษฐกิจระดับมหภาคไม่น่าจะสร้างปัญหาให้กับระบบเศรษฐกิจโดยรวมได้

3. สำนักเคนส์เซียน (keynsian economics)

ในปี ค.ศ. 1930 ได้เกิดภาวะเศรษฐกิจตกต่ำครั้งใหญ่ทั่วโลกเป็นระยะเวลายาวนาน ทำให้หลายประเทศต้องประสบปัญหาการว่างงานในอัตราที่สูงโดยที่ระบบเศรษฐกิจไม่สามารถปรับตัวให้เข้าสู่ภาวะสมดุลด้วยตัวเองได้ตามแนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก จอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes) นักเศรษฐศาสตร์ชาวอังกฤษ เคนส์ได้เสนอแนวคิดต่างๆ ของเขาลงในหนังสือที่เขียนขึ้นด้วยตัวเองที่ชื่อ The General Theory of Employment, Interest and Money เนื้อหาในหนังสือดังกล่าวได้อธิบายถึงสาเหตุของการว่างงานระดับสูงเป็นเวลายาวนาน กล่าวคือ แทนที่จะสมมติว่า ค่าจ้างและระดับราคาจะสามารถปรับตัวได้อย่างเสรีทำให้สามารถปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพได้อย่างรวดเร็วดังแนวคิดเดิมของสำนักคลาสสิกแล้ว เคนส์กลับเห็นว่าค่าจ้างและระดับราคาจะปรับตัวอย่างช้าๆ จนทำให้ระบบเศรษฐกิจไม่สามารถเข้าสู่ภาวะดุลยภาพ ณ ระดับการจ้างงานเต็มที่ได้ ซึ่งจะเป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ภาวะอุปสงค์รวมไม่เพียงพอกับอุปทานรวมที่เคนส์เชื่อว่าเป็นสาเหตุสำคัญของการว่างงานระดับสูงและยาวนานไม่สามารถที่จะขจัดไปได้

เคนส์ก็ได้เสนอแนวทางแก้ไขปัญหาการว่างงาน โดยให้รัฐบาลเพิ่มรายจ่ายเพื่อซื้อสินค้าและบริการ การใช้จ่ายของรัฐบาลดังกล่าวจะก่อให้เกิดอุปสงค์ต่อสินค้าและบริการในระบบเศรษฐกิจ ทำให้หน่วยธุรกิจมีความต้องการขยายการผลิตและเพิ่มการจ้างงานขึ้น และเมื่อคนงานถูกจ้างเพิ่มขึ้นก็จะกลายเป็นอีกช่องทางหนึ่งของอุปสงค์รวมที่เพิ่มขึ้นในระบบเศรษฐกิจ และทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นได้อีก

4. สำนักการเงินนิยม (monetarism economics)

ภายหลังจากการพัฒนาและเติบโตของแนวคิดแบบเคนส์แพร่หลายมาได้ระยะหนึ่งจนถึงช่วงราวๆ ปี ค.ศ. 1960' จากเดิมปัญหาทางเศรษฐกิจที่มักเกิดขึ้นและสามารถแก้ไขได้โดยอาศัยแนวคิดแบบเคนส์ก็คือ ปัญหาการว่างงาน แต่ในช่วงปี ค.ศ. 1960 นั้น หลายๆ ประเทศเริ่มเผชิญกับปัญหาเงินเฟ้อที่ค่อยๆ เพิ่มขึ้น ทำให้นักเศรษฐศาสตร์กลุ่มหนึ่งภายใต้ชื่อ สำนักการเงินนิยม (monetarist) นำโดย มิลตัน ฟรีดแมน (Milton Friedman) ได้เริ่มเสนอแนวคิด ซึ่งสาระสำคัญของแนวคิดของฟรีดแมน คือ ความเชื่อมั่นในการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพของระบบเศรษฐกิจในระยะยาวเช่นเดียวกับนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิก และการเน้นถึงบทบาทของเงินและนโยบายการเงินที่มีต่อระบบเศรษฐกิจ โดยมีความเชื่อว่า ในระยะสั้นปริมาณเงินจะมีอิทธิพลต่อตัวแปรที่แท้จริงในระบบเศรษฐกิจ แต่ในระยะยาว ภายหลังการปรับตัวของแรงงานจากความสามารถในการคาดคะเนระดับราคาพื้นฐานของระดับราคาในอดีตได้แล้ว ระบบเศรษฐกิจจะปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพ

5. สำนักคลาสสิกใหม่ (new classical economics)

ในช่วงต้นทศวรรษ 1970 ปัญหาเงินเฟ้อควบคู่กับปัญหาการว่างงาน (stagion) นักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกใหม่ ที่นำโดย โรเบิร์ต ลูคัส (Robert Lucas) จึงได้นำเสนอแนวคิดใหม่ทางเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับ การคาดคะเนอย่างมีเหตุผล (rational expectations) โดยข้อสรุปที่สำคัญจากการนำหลักการคาดคะเนอย่างมีเหตุผลเข้ามาอธิบายการปรับตัวของระบบเศรษฐกิจก็คือ ไม่เพียงแต่ในระยะยาวเท่านั้นที่การเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินจะส่งผลกระทบต่อระดับราคาและค่าแรงที่เป็นตัวเงิน แต่ในระยะสั้นหากผู้ผลิตและแรงงานมีการคาดคะเนถึงการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาและค่าแรงอย่างมีเหตุผลแล้ว การเปลี่ยนแปลงของปริมาณเงินก็จะไม่ส่งผลกระทบใดๆ ต่อตัวตัวแปรทางเศรษฐกิจที่แท้จริง แต่จะส่งผลกระทบต่อเพียงระดับราคาและค่าแรงที่เป็นตัวเงินเท่านั้นเช่นเดียวกับในระยะยาว

6. สำนักเคนส์เซียนใหม่ (new keynsian economics)

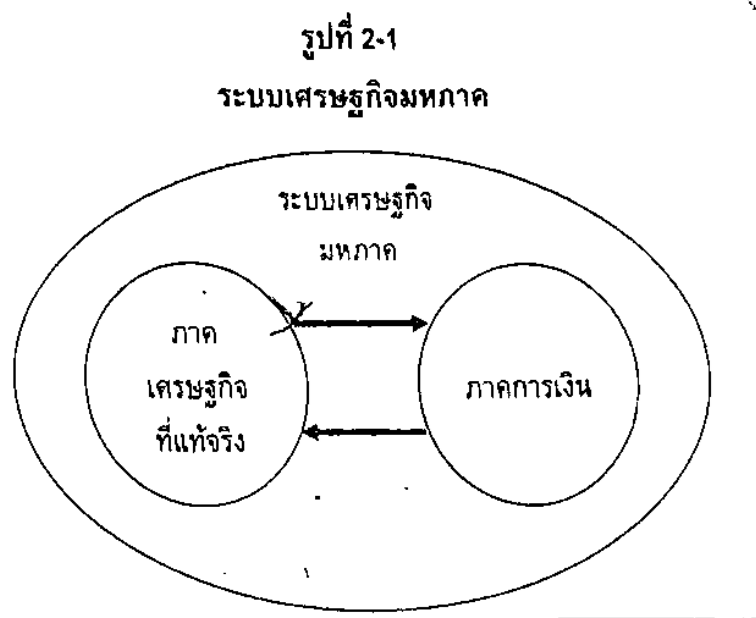
แนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์เซียนใหม่ ถือได้ว่าจัดอยู่ในกลุ่มทฤษฎีสมัยใหม่ เช่นเดียวกับแนวคิดการคาดคะเนอย่างมีเหตุผลของนักเศรษฐศาสตร์สำนักคลาสสิกใหม่ แนวคิดของนักเศรษฐศาสตร์สำนักเคนส์เซียนใหม่พัฒนาแนวคิดใหม่ที่ใช้ในการอธิบายเกี่ยวกับปัญหาการปรับตัวของระบบ

เศรษฐกิจในระยะสั้น ภายใต้ความเชื่อว่า ระดับราคาสินค้ามีการปรับตัวค่อนข้างช้า (sickness of price) ซึ่งจะส่งผลให้ในระยะสั้นผลผลิตและการจ้างงานมีการเคลื่อนไหวได้ โดยการว่างงานที่เกิดขึ้นในระยะสั้นนี้ถือเป็นการว่างงานโดยไม่สมัครใจ (involuntary unemployment) แนวคิดอีกแนวคิดหนึ่งที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มทฤษฎีใหม่ ก็คือ แนวคิดวัฏจักรธุรกิจที่แท้จริง (real business cycle model) ซึ่งเป็นแนวคิดที่พัฒนาต่อเนื่องมาจากสำนักคลาสสิกใหม่อีกที โดยมีความเชื่อว่า วัฏจักรธุรกิจเป็นปรากฏการณ์ดุลยภาพรูปแบบหนึ่ง การเคลื่อนไหวขึ้นลงของผลผลิตและการจ้างงานในระยะสั้นอาจเกิดจากปัจจัยด้านอุปทานเป็นสำคัญและการว่างงานที่เกิดขึ้นถือว่าเป็นการว่างงานโดยสมัครใจ (voluntary unem)

ระบบเศรษฐกิจมหภาค

ความเข้าใจถึงการทำงานของระบบเศรษฐกิจมหภาค (macroeconomic system) ก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาและขอบเขตของวิชาเศรษฐศาสตร์มหภาคมากยิ่งขึ้น หากสามารถที่จะสร้างมโนทัศน์เกี่ยวกับการทำงานของระบบเศรษฐกิจของประเทศอย่างคร่าวๆ ได้ ย่อมทำให้ผู้เรียนมีความเข้าใจถึงเศรษฐศาสตร์มหภาคได้ดีขึ้นกว่าเพียงแค่การเข้าใจในความหมายของวิชาเศรษฐศาสตร์ มหภาคได้อย่างแน่นอน ในประเทศหนึ่งประเทศใดในแต่ละวันนั้นภายในระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศมีการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอะไรเกิดขึ้นบ้างเพื่อที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถผสมผสานระหว่างความหมายในเชิงวิชาการกับโลกแห่งความเป็นจริงได้

ระบบเศรษฐกิจมหภาคของแต่ละประเทศแบ่งออกได้เป็น 2 ภาคเศรษฐกิจสำคัญ คือ 1) ภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง (real sector) และ 2) ภาคการเงิน (financial sector) ดังรูปที่ 2-1

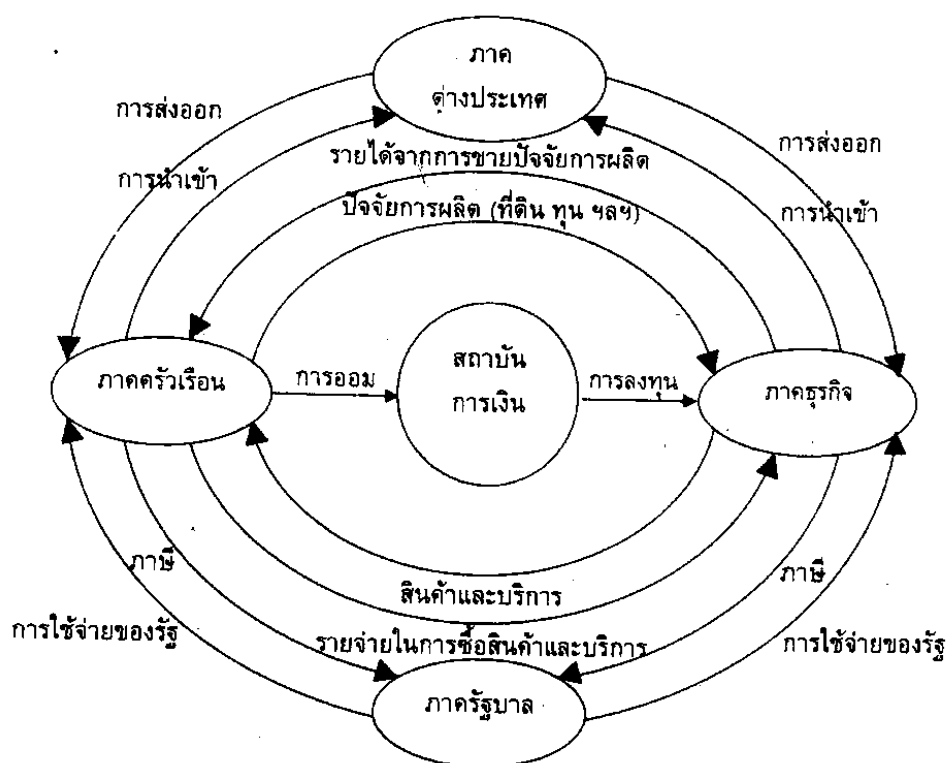
เราสามารถแบ่งการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจในระบบเศรษฐกิจของประเทศออกได้เป็น 2 ภาคเศรษฐกิจสำคัญคือ

1) ภาคเศรษฐกิจที่แท้จริง ซึ่งเป็นภาคที่ก่อให้เกิดกระแสหมุนเวียนของสินค้าและบริการ และปัจจัยการผลิต และรวมถึงกระแสการหมุนเวียนของรายได้ซึ่งเกิดจากการผลิตและรายจ่ายในการซื้อสินค้าและบริการ

2) ภาคการเงิน เป็นภาคเกี่ยวข้องกับกระแสหมุนเวียนทางการเงินในรูปของสินทรัพย์และหนี้สินทางการเงิน ทั้งสองภาคเศรษฐกิจต่างก็มีความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างมาก กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงใดๆ ในภาคเศรษฐกิจที่แท้จริงสามารถส่งผลกระทบต่อภาคการเงินได้ ในขณะเดียวกันเมื่อภาคการเงินได้รับผลกระทบ หรือมีการเปลี่ยนแปลงก็จะส่งผลกระทบย้อนกลับไปยังภาคเศรษฐกิจที่แท้จริงได้เช่นกัน

แบบจำลองกระแสการหมุนเวียนของรายได้ (circular flow) ที่แสดงถึงรายรับและรายจ่ายที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างหน่วยเศรษฐกิจต่างๆ ในระบบเศรษฐกิจ ดังแสดงในรูปที่ 2-2

รูปที่ 2-2
แบบจำลองระบบเศรษฐกิจมหภาค
(วงจรกิจกรรมทางเศรษฐกิจมหภาค)

หลักเศรษฐศาสตร์มหภาค

ระบบเศรษฐกิจของประเทศหนึ่งๆ ก็จะประกอบไปด้วยหน่วยเศรษฐกิจ 4 หน่วยด้วยกัน คือ 1) ครัวเรือน (household) 2) ธุรกิจ (business) 3) รัฐบาล (government) และ 4) ต่างประเทศ (foreign)

ระบบเศรษฐกิจของประเทศหนึ่งๆ ประกอบด้วยเพียง 2 หน่วยเศรษฐกิจเท่าหน่วยครัวเรือน และหน่วยธุรกิจ โดยหน่วยครัวเรือน หมายถึง บุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีเจ้าของปัจจัยการผลิต (ที่ดิน แรงงาน ทุน และการประกอบการ) ขณะที่หน่วยธุรกิจ หมายถึงกิจการที่ทำหน้าที่รับซื้อปัจจัยการผลิตจากหน่วยครัวเรือนเพื่อนำมาผลิตเป็นสินค้าและบริการ เริ่มต้นขึ้นจากการที่หน่วยครัวเรือนขายปัจจัยการผลิตไปให้แก่หน่วยธุรกิจ โดยหน่วยธุรกิจก็จะจ่ายผลตอบแทนจากการขายปัจจัยการผลิตในขั้นต้นของหน่วยครัวเรือนในรูปค่าจ้าง ค่าเช่าดอกเบี้ย หรือกำไรกลับไปยังหน่วยครัวเรือน ต่อมาหลังจากที่หน่วยธุรกิจได้รับปัจจัยการผลิตมาไว้ในครอบครองแล้ว หน่วยธุรกิจก็จะนำเอาปัจจัยการผลิตเหล่านั้นมาผลิตเป็นสินค้าและบริการเหล่านี้ก็จะถูกนำไปขายให้กับหน่วยครัวเรือนอีกต่อหนึ่ง ซึ่งครัวเรือนก็จะใช้เงินรายได้จากการขายปัจจัยการผลิตในขั้นต้นนั้นเองนำกลับไปซื้อสินค้าและบริการจากหน่วย เมื่อการหมุนเวียนของรายได้-รายจ่ายภายในระบบเศรษฐกิจมีลักษณะที่สมดุลทั้งด้านรายได้และรายจ่าย ระบบเศรษฐกิจก็จะอยู่ในภาวะสมดุลไม่มีปัญหาการว่างงาน ปัญหาเงินเกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจ อย่างไรก็ตาม ในสภาพแห่งความเป็นจริงแล้วเราอาจกล่าวได้ว่าลักษณะการหมุนเวียนของรายได้-รายจ่ายในลักษณะข้างต้นนั้นมีโอกาสเกิดขึ้นจริงได้น้อยมากหรือไม่มีโอกาสเกิดขึ้นได้เลย เนื่องจาก จากการรายได้จากการขายปัจจัยการผลิตที่ครัวเรือนได้รับมานั้น โดยปกติครัวเรือนโดยส่วนใหญ่มักมีการเก็บเงินส่วนหนึ่งไว้ในรูปของการออมเพื่อจุดประสงค์เอาไว้ใช้จ่ายในอนาคต จำเป็นต้องมีการนำเงินออมส่วนดังกล่าวกลับเข้ามาในระบบเศรษฐกิจเงินออมจะถูกนำกลับเข้ามาในระบบเศรษฐกิจได้นั้นเกิดขึ้นจากการที่ครัวเรือนที่มีเงินออมแล้วนำไปฝากไว้กับสถาบันการเงิน หลังจากนั้น สถาบันการเงินก็จะนำเงินออมส่วนดังกล่าวไปให้กู้ยืมกับหน่วยธุรกิจเพื่อนำไปลงทุนในกิจการของตน ทำให้ในท้ายที่สุดก็จะมีเงินลงทุนส่วนหนึ่งอัดฉีด (injection) กลับเข้าไปในระบบเศรษฐกิจเช่นเดิม และทำให้กระแสการหมุนเวียนของรายได้-รายจ่ายในระบบเศรษฐกิจกลับเข้าไปในระบบเศรษฐกิจเช่นเดิม และทำให้กระแสการหมุนเวียนของรายได้-รายจ่ายในระบบเศรษฐกิจกลับเข้าสู่ความสมดุลได้อีกครั้ง

เมื่อระบบเศรษฐกิจของประเทศมีภาครัฐบาลและมีภาคต่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจวงจรกิจกรรมทางเศรษฐกิจมหภาคของแต่ละประเทศย่อมมีความซับซ้อนเพิ่มขึ้นนั่นเอง โดยในส่วนของภาครัฐบาลซึ่งหมายถึงหน่วยงานหรือสถาบันที่ทำหน้าที่หลักก็คือ การปกครองประเทศโดยการออกกฎหมาย ระเบียบ กฎเกณฑ์ต่างๆ ขึ้นมาบังคับใช้และติดตามการบังคับใช้กฎหมายนั้น แต่มุ่งให้เกิดประโยชน์กับสังคมส่วนรวมเป็นหลัก การมีส่วนร่วมในวงจรกิจกรรมทางเศรษฐกิจมหภาคของภาครัฐบาลนั้นเกิดขึ้นจากภาระหน้าที่ของภาครัฐบาล นั่นเอง กล่าวคือ เนื่องจากรัฐบาลมีหน้าที่ในการปกครองประเทศ ทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องมีรายได้จำนวนหนึ่งเอาไว้สำหรับใช้จ่ายเพื่อการปกครองและพัฒนาประเทศ ด้วยเหตุนี้รัฐบาลจึงต้องมีการเก็บภาษีจากทั้งหน่วยครัวเรือนและหน่วยธุรกิจ ภาครัฐบาลจึงต้องมีการใช้จ่ายของรัฐเพื่อทำหน้าที่อัดฉีด (injection) รายได้ส่วนหนึ่งเข้าไปชดเชยส่วนที่รั่วไหลออกจากระบบเศรษฐกิจ เพื่อที่จะทำให้ระบบเศรษฐกิจกลับเข้าสู่ภาวะความสมดุลเช่นเดิม ขณะเดียวกันการใช้จ่ายของรัฐบาลก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้นตามมาด้วยนั่นเอง

ภาคต่างประเทศก็เป็นอีกภาคเศรษฐกิจหนึ่งที่มีส่วนในการก่อให้เกิดผลกระทบต่อกระแสการหมุนเวียนของรายได้-รายจ่ายในระบบเศรษฐกิจ โดยภาค ต่างประเทศ หมายถึง ภาคที่เกี่ยวข้องกับการทำ

ธุรกรรมทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ ภาค ต่างประเทศเข้ามามีส่วนร่วมในวงจรกิจกรรมทางเศรษฐกิจมหภาคได้จากการที่แต่ละประเทศย่อม มีความสามารถในการผลิตสินค้าและบริการที่แตกต่างกัน ทำให้ในแต่ละประเทศย่อมมีความจำเป็นที่จะต้องนำเข้าสินค้าและบริการในส่วนที่ตนขาดแคลนหรือมีความสามารถในการผลิตต่ำกว่า ขณะเดียวกันก็มีการส่งออกสินค้าและบริการในส่วนที่ตนมีอยู่อย่างเหลือเฟือเพื่อหรือมีความสามารถในการผลิตที่สูงกว่า การส่งออกและนำเข้าสินค้าและบริการจึงเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับกระแสการหมุนเวียนของรายได้-รายจ่ายในระบบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศด้วยโดยการนำเข้าสินค้าและบริการจะเป็นผลให้รายได้ส่วนหนึ่งรั่วไหล (leakage) ออกจากกระแสการหมุนเวียนของรายได้-รายจ่ายในระบบเศรษฐกิจ ฉะนั้นเพื่อที่จะก่อให้เกิดความสมดุลในระบบเศรษฐกิจ จึงจำเป็นต้องมีการส่งออกของประเทศเพื่อเป็นการอัดฉีด (injection) รายได้ส่วนหนึ่งเข้าไปทดแทนส่วนที่รั่วไหลออก

เป้าหมายของระบบเศรษฐกิจมหภาค

หากระบบเศรษฐกิจของประเทศดำเนินไปโดยมีความสมดุลของกระแสการหมุนของรายได้-รายจ่ายในระบบเศรษฐกิจแล้ว ระบบเศรษฐกิจภายในประเทศก็จะอยู่ในภาวะสมดุลไม่มีปัญหาเงินเฟ้อหรือการว่างงานเกิดขึ้นในระบบเศรษฐกิจอย่างใดก็ดี เนื่องจากภายในระบบเศรษฐกิจของประเทศประกอบไปด้วยหน่วยย่อยต่างๆ มากมาย ซึ่งอาจอยู่ในรูปของบุคคล ห้างร้าน บริษัท องค์กรหรือสถาบันต่างๆ ที่เป็นภาคเอกชน ในแต่ละประเทศจึงจำเป็นต้องมีหน่วยงานหรือสถาบันที่จะทำหน้าที่ในการควบคุมดูแลและชี้นำทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยหน่วยงานหรือสถาบันดังกล่าวหรือที่เรียกว่ารัฐบาลนั้น ในด้านเศรษฐกิจก็จะเข้ามาทำการกำหนดทิศทางการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยการตั้งเป้าหมายทางเศรษฐกิจ (economics goals) ของประเทศว่าในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งนั้น ประเทศควรดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายอะไรเป็นอันดับแรกและอันดับรอง ๆ ลงไปพร้อมกับความพยายามที่จะให้บรรลุยังเป้าหมาย ภาครัฐบาลก็ต้องคอยควบคุมดูแลการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจภายในประเทศให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพควบคู่กันไปตลอดจนพร้อมที่จะเข้าไปช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาด้านเศรษฐกิจมหภาคที่เกิดขึ้นภายในประเทศด้วย

โดยทั่วไปเป้าหมายทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศจะประกอบไปด้วยเป้าหมายหลักที่สำคัญ 5 เป้าหมาย ดังต่อไปนี้

1. การรักษาเสถียรภาพของระดับราคาสินค้า (price stability)
2. การจ้างงานในระดับสูง (high employment)
3. การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (economic growth)
4. การรักษาเสถียรภาพของดุลการชำระเงินและอัตราแลกเปลี่ยน (stability in the international balance of payments and foreign exchange rate)
5. การกระจายรายได้อย่างเท่าเทียมกัน (equitable distribution of income)

เครื่องมือในการดำเนินนโยบายเศรษฐกิจมหภาค

ภารกิจของรัฐบาลก็คือการแสวงหาวิธีการที่จะทำให้สามารถบรรลุยังเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้ได้ โดยอาศัยเครื่องมือที่เรียกว่าเครื่องมือ นโยบายเศรษฐกิจมหภาค (macroeconomic policies instrument) ทั้งนี้

เครื่องมือนโยบายเศรษฐกิจมหภาคที่จะกล่าวถึงนี้มิได้เป็นเพียงเครื่องมือที่รัฐบาลใช้ในการทำให้เป้าหมายทางเศรษฐกิจบรรลุผลตามที่ ต้องการเท่านั้นหากแต่ยังหมายรวมถึงการทำหน้าที่ในการควบคุมดูแลตลอดจนแก้ไข ปัญหาทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นภายในประเทศด้วย

เครื่องมือนโยบายเศรษฐกิจมหภาคประกอบไปด้วยเครื่องมือที่สำคัญ 4 ชนิดด้วยกัน

1. นโยบายการคลัง (fiscal policy) หมายถึง นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการใช้วิธีการหารายได้ของรัฐบาล และวิธีการใช้จ่ายของรัฐบาลในการควบคุมระบบเศรษฐกิจให้บรรลุยังเป้าหมาย ที่ตั้งไว้
2. นโยบายการเงิน (monetary policy) หมายถึง นโยบายที่อยู่ในรูปของเครื่องมือที่ธนาคารกลาง ของแต่ละประเทศนำมาใช้ในการควบคุมปริมาณเงิน (money supply) ของประเทศ
3. นโยบายรายได้ (incomes policy) หมายถึง นโยบายที่ใช้ในการควบคุมราคาและ ค่าแรงโดยตรง
4. นโยบายด้านอุปทาน (supply-side policies) หมายถึง นโยบายที่เน้นการกระตุ้นทางด้านอุปทาน รวม (aggregate supply) และการเพิ่มการผลิต โดยมีเครื่องมือหลัก

แนวคิดพื้นฐานในการศึกษาวิชาเศรษฐศาสตร์

ประเภทของตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์มหภาค ภาวะดุลยภาพทางเศรษฐศาสตร์ และการวิเคราะห์ทาง เศรษฐศาสตร์

1. ประเภทของตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์มหภาค

ตัวแปรในทางเศรษฐศาสตร์มหภาคที่เราพูดถึงในที่นี้ เราหมายถึงตัวแปรเป็นผลรวมของ พฤติกรรมทางเศรษฐกิจต่างๆ ที่หน่วยเศรษฐกิจต่างๆ ได้กระทำร่วมกัน เราเรียกตัวแปรในลักษณะ ดังกล่าวนี ้ว่า ตัวแปรรวมทางเศรษฐกิจ (economic aggregate variables)

การแบ่งตัวแปรทางเศรษฐศาสตร์มหภาคออกเป็น ตัวแปรเชิงสต็อก (stock variables) กับตัวแปร เชิงกระแส (flow variables)

ตัวแปรเชิงสต็อก หมายถึง ตัวแปรที่วัดออกมาเป็นจำนวนหรือปริมาณ ณ จุดใดจุดหนึ่งของเวลา หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่า เป็นตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลา

ตัวแปรเชิงกระแส หมายถึง ตัวแปรที่วัดออกมาเป็นจำนวนหรือปริมาณในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลา

ข้อสังเกตอีกประการหนึ่งในการพิจารณาว่าตัวแปรใดเป็นตัวแปร stock หรือ flow ก็คือ ในการ กล่าวถึงตัวแปรประเภท stock โดยทั่วไปเรามักระบุถึงจุดของเวลาในการพิจารณาด้วย ขณะที่ตัวแปรประเภท flow เราจะระบุถึงช่วงของเวลาในการพิจารณา

2. ภาวะดุลยภาพทางเศรษฐศาสตร์

ภาวะที่พลังที่มีลักษณะตรงข้ามกันได้สมดุลกันพอดี แต่เมื่อพลังที่มีลักษณะตรงข้ามกันนั้นไม่ม ีความสมดุลกันก็ทำให้เกิดภาวะที่เรียกว่า ไม่มีดุลยภาพเกิดขึ้น

3. การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์

การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์แบ่งออกได้เป็น 2 รูปแบบด้วยกัน คือ การวิเคราะห์แบบสถิต (static analysis) และการวิเคราะห์แบบพลวัต (dynamic analysis)

การวิเคราะห์แบบสถิต หมายถึง การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ที่ให้ความสนใจเฉพาะภาวะดุลยภาพแขนงของการวิเคราะห์แบบสถิตแบบหนึ่งที่มีประโยชน์มากที่สุดก็คือ การวิเคราะห์แบบสถิตเปรียบเทียบ (comparative static analysis) ซึ่งเป็นการศึกษาเปรียบเทียบภาวะดุลยภาพสองภาวะ โดยเราจะต้องศึกษาภาวะดุลยภาพก่อนที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงเปรียบเทียบกับภาวะดุลยภาพหลังการเปลี่ยนแปลง เนื่องจากการวิเคราะห์ทั้งสองรูปมุ่งการพิจารณาเฉพาะภาวะสมดุลเท่านั้น

การวิเคราะห์ทางเศรษฐศาสตร์ที่เกี่ยวกับการศึกษาถึงการเปลี่ยนแปลงของตัวกำหนดดุลยภาพหรือตัวแปรทางเศรษฐกิจต่างๆและกระบวนการปรับตัวเข้าสู่ดุลยภาพโดยมีปัจจัยด้านเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องนี้ เราเรียกว่า การวิเคราะห์แบบพลวัต นั่นเอง